



Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi
The Journal of International Social Research
Cilt: 8 Sayı: 41 Volume: 8 Issue: 41
Aralık 2015 December 2015
www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN ŞİDDET EĞİLİMLERİNİN İNCELENMESİ* INVESTIGATION OF NURSING STUDENTS' VIOLENT TENDENCIES

Ayşegül YÜKSEL**

Esra ENGİN***

Emel ÖZTÜRK TURGUT****

Öz

Dünya'da ve ülkemizde, şiddet her geçen gün artmaktadır. Şiddetle mücadelede hemşirelere önemli görevler düşmektedir. Ancak, öncelikle hemşirelerin sorun çözme becerilerinin gelişmiş olması, kendi şiddet eğilimlerinin farkında olması ve bununla başa çıkabilmesi gerekmektedir. Bu nedenle bu araştırma, hemşirelik mesleğinin gelecekteki üyeleri olan, hemşirelik öğrencilerinin şiddet eğilimlerinin ve etkili faktörlerin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Tanımlayıcı- kesitsel olan bu araştırma, Nisan- Haziran 2013 tarihleri arasında Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi'nde öğrenimini sürdüren, 200 öğrenci ile yapılmıştır. Öğrencilere Tanıtıcı Bilgi Formu, Şiddet Öyküsü Formu ve Şiddet Eğilim Ölçeği (ŞEÖ) uygulanmıştır. Araştırma bulgularına göre, öğrencilerin büyük çoğunluğunun düşük düzeyde şiddet eğilimi olduğu belirlenmiştir. Şiddet eğilimlerinde cinsiyet, kendine ait odaya sahip olma, şiddet içerikli davranış gösterme, şiddet yaşama, şiddet uygulayan kişi değişkenlerinin etkili olduğu belirlenmiştir. Şiddet eğilimlerinde kültürel yaklaşımların etkili olabileceği düşünülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Hemşire, Öğrenci, Şiddet, Eğilim.

Abstract

Violence is increasing every day in the world and our country. Nurses have important roles for struggle with violence. But firstly these are necessary that nurses' developed problem solving abilities, awareness of their own violence tendency and struggle with it. So this research was planned to investigate violence tendency and effective factors of nursing students that are future members of the nursing profession. This descriptive and cross- sectional research was conducted with 200 nursingstudents who educated in Ege University Faculty of Nursing between April-June 2013. Socio- demographic features form, violence experience form and Violence Tendency Scale were used for collecting data. According to findings it wasfound that most of the nursing students have low level violence tendency. Gender, having their own rooms, violent behaviours, exposed to violence and person that used violence are found as the effective factors. Cultural aspects were thought as the reason of this violence tendency.

Keywords: Nurse, Student, Violence, Tendency.

1. GİRİŞ

Şiddet, kişinin kendisine ya da başkalarına karşı olarak yaralanma, ölüm, psikolojik zarar, az gelişmişlik ya da yoksunlukla sonuçlanan/ sonuçlanma ihtimali yüksek olan kasıtlı kuvvet kullanımı ya da kullanma tehdidi olarak tanımlanmaktadır ve saldırganlık dürtüsü ile doğrudan ilişkilidir. Her insanda var olduğu Freud tarafından ifade edilen ölüm içgüdü, saldırganlık dürtüsü ile insanları, şiddet içerikli yıkıcı davranışlar göstermeye itmektedir (World Health Organisation erişim: 20.06.2015; K.W. Basch 1975 akt. Özdoğan erişim: 18.03.2013, s.20). Ancak, bu dürtünün boşalımı, herkeste ve her zaman şiddet ile olmamaktadır. Her ne kadar içgüdüsel olsa da dış etmenler ile çocukluk dönemlerinden itibaren pekiştirilmekte ya da engellenmektedir (Taylor, Peplau, Sears 2012, s.419-422; Fenichel 1945, s.52).

Erken çocukluk dönemine ait izler, yetişkinlikte bilişsel süreçlerde ve davranışlarda, bilinçli ya da bilinç dışı olarak ortaya çıkmaktadır. Çocukluklarında şiddete uğrayan kişilerin şiddet kurbanı rolleri yetişkinlikte de devam edebilmektedir. Kendilerini değersiz, suçlu, güçsüz, aşağılanmış, çaresiz hissedebilmekte; yaşadıklarını hak ettiklerini ve doğuştan kötü olduklarını düşünebilmektedirler. Tam tersi olarak, bu kişiler şiddet uygulayan tarafına da geçebilirler. Bu durumda, başka bir çözüm yöntemi öğrenmemiş olan kişi, en ufak bir sorunla karşılaştığında şiddete başvurmaktadır (Arabacı 2013, s.810-814; Herman 2011, s.125-149). Ayrıca yaşanan çevrede şiddete tanıklık etme de oldukça önemli bir faktördür. Şiddete tanık olan çocuklarda, şiddet uygulayan kişi ile özdeşim söz konusu olabilmektedir. Çünkü şiddet uygulayan güçlüdür ve çocuk da güçlü olmak ister. Hele de yaşanan toplum şiddet davranışına göz

* Araştırma III. Uluslararası ve VII. Ulusal Psikiyatri Hemşireliği Kongresi, Ankara 2014'de sözel bildiri olarak sunulmuştur.

** Hemşire, Recep Tayyip Erdoğan Eğitim ve Araştırma Hastanesi

*** Doç. Dr., Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği ABD

**** Arş. Gör., Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği ABD

yumuyor, normal karşılıyor ve hatta şiddet uygulayanı ödüllendiriyorsa bu durum daha da artmaktadır. Üstelik şiddet uygulayanın her zaman gerçek kişiler olmasına da gerek yoktur, oyun kahramanları da olabilmektedir (Arabacı 2013, s.810; Taylor, Peplau, Sears 2012, s.424-425; Erdoğan 2010, s.841-842; Bebiş, Coşkun, Açikel 2014, s.10). O halde, ruhsal açıdan sağlıklı kişiler, güvenli kişilerarası ilişkiler ve toplumsal refah için şiddet eğiliminin kontrolü oldukça önemlidir. Nitekim hemşirelerin bu anlamda tanımlama, önleme, kriz anında müdahale ve rehabilitasyon basamaklarında şiddete dair oldukça önemli rolleri ve sorumlulukları bulunmaktadır (Arabacı 2013, s.817; Taylor, Peplau & Sears 2012, s.427). Ancak herkeste olduğu gibi hemşireler de kendilerinde var olan ve toplum tarafından normal kabul edilen şeylerin, sorun yaratabileceğini ve müdahale edilmesi gerektiğini fark edemeyebilirler. Dolayısıyla toplum tabanlı ruh sağlığı hizmet politikasına henüz geçmiş olan, önümüzdeki yıllar için koruyucu toplum ruh sağlığı hizmeti olarak, şiddetle mücadelenin önerildiği ülkemizde, gelecekte bu alanda çalışacak olan hemşirelik öğrencilerinin; şiddet konusundaki deneyimleri, tutum ve görüşleri, şiddet eğilimleri oldukça önemli hale gelmektedir (Taylor, Peplau, Sears 2012,s.413-414; Yılmaz 2012, s.38; T.C. Sağlık Bakanlığı 2011, s.16-17, 33-36, 64).

Literatürde hemşirelik öğrencileri ile yapılan araştırmalarda, öğrencilerin aile içi şiddete uğradıkları ve/ veya tanık oldukları, flört şiddetine maruz kaldıkları görülmektedir. Hemşirelik öğrencilerinin aile içi şiddette, geleneksel cinsiyet rolleriyle ilişkili görüş ve tutumlarının olduğu da araştırmalarda belirtilmektedir. Buna karşın, aile içi şiddeti bir sağlık sorunu olarak gören ve mutlaka müdahale edilmesi gerektiğini belirten önemli bir çoğunluk da bulunmaktadır. Hemşirelik öğrencilerinin şiddet eğilimleri ve davranışlarını inceleyen sınırlı sayıda araştırmaya göre ise çoğunlukla düşük şiddet eğilimi saptanmakla birlikte, azımsanmayacak bir oranda yüksek düzey şiddet eğilimi olduğu ve hemşirelik öğrencilerinin herhangi bir nedenle şiddet uyguladıkları da ifade edilmektedir. Şiddet eğilimlerinde cinsiyet ve alkol kullanımının etkili olduğu belirtilmektedir (Top vd., 2010, s.167; Kanbay, Işık, Yavuzaslan, Keleş 2012, s.111; Hacettepe Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma Ve Uygulama Merkezi, Hasak 2008, s.33; Özgür, Öztürk, Moradi 2009, s.150).

Çocukluğundan beri tüm öğrendiklerine ve toplumun dayattıklarına rağmen hemşirelerin, şiddetin tanınması ve müdahale etmesi gerekmektedir. Değişimlerin, fakındalıkla birlikte bireysel düzeyde başlayacağı düşünülmüş ve şiddetin etkileri dikkate alınarak, hem gelecekteki hemşirelerin ruh sağlıklarını korumak ve desteklemek hem de toplum ruh sağlığı hizmetlerine katkı sağlamak için bu araştırma, hemşirelik öğrencilerinin şiddet eğilimlerini ve etkili faktörleri inceleme amacıyla yapılmıştır. Aşağıda belirtilen araştırma sorularından yola çıkılmıştır:

- Hemşirelik öğrencilerinin şiddet eğilimleri hangi düzeydedir?
- Hemşirelik öğrencilerinin şiddet eğilimleri kişisel faktörlerden etkilenir mi?
- Hemşirelik öğrencilerinin şiddet eğilimleri çevresel (aile ilişkileri ve yaşanan ortam) faktörlerden etkilenir mi?
- Hemşirelik öğrencilerinin şiddet eğilimleri, şiddet öyküsünden (şiddete uğrama, şiddet uygulama) etkilenir mi?

2. YÖNTEM

2.1. *Araştırmanın Türü:* Araştırma tanımlayıcı- kesitsel olarak yapılmıştır.

2.2. *Evren ve Örneklem:* Araştırmanın evrenini Nisan- Haziran 2013 tarihleri arasında Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi'nde öğrenimini sürdüren 800 öğrenci oluşturmuştur. Örneklem seçimine gidilmemiş, araştırmaya katılmayı kabul eden öğrenciler, örneklemi oluşturmuştur. Araştırma, verileri değerlendirmeye alınan toplam 200 öğrenci ile tamamlanmıştır. Böylece evrenin %25'ine ulaşılmıştır.

2.3. *Veri Toplama Araçları:* Araştırma verileri, araştırmacılar tarafından literatür doğrultusunda oluşturulmuş olan Tanıtıcı Bilgi Formu, Şiddet Öyküsü Formu ve Göka, Bayat, Türkçapar (1995) tarafından geliştirilmiş olan Şiddet Eğilimi Ölçeği'nden oluşan anket formu ile elde edilmiştir. Anket formları dağıtılmış, soruları katılımcı öğrenciler kendileri yanıtlamıştır.

2.3.1. *Tanıtıcı Bilgi Formu:* Öğrencilerin kişisel ve çevresel faktörlerini incelemek amacıyla oluşturulmuş formda kişisel olarak yaş, cinsiyet, en uzun süre yaşanan yerleşim yeri, gelir durumu, birlikte yaşanan kişiler; çevresel olarak ebeveynlerin birliktelik durumu, ebeveynlerin eğitim durumları ve meslekleri, kardeş sayısı ve kendine ait odaya sahip olma durumu sorulmuştur.

2.3.2. *Şiddet Öyküsü Formu:* Öğrencilere şiddet içeren davranışlarda bulunma durumu, şiddet yaşama durumu ve şiddet uygulayan kişi sorulmuştur.

2.3.3. *Şiddet Eğilim Ölçeği (ŞEÖ):* Ölçeğin amacı öğrencilerin saldırganlık ve şiddet eğilimlerini belirlemektir. Ölçek T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu'nun "Aile İçinde ve Toplumsal Alanda Şiddet" (1998) konulu araştırmasında temel yapısı bozulmadan yeniden desenlenmiş ve kapsam geçerliliği sağlanmıştır. Ölçekteki 20 soru dördümlü Likert tipi puanlama uygulanarak yapılmaktadır. Ölçekten elde edilecek puanlar 1-80 arasındadır. Yüksek puan, şiddet eğiliminin fazla olduğunu

göstermektedir. Ölçekten alınan puanlara göre, 1-20 arası puan "çok az", 21-40 arası puan "az", 41-60 arası puan "fazla" ve 61-80 arası puan "çok fazla" şiddet eğilimi olarak değerlendirilmektedir.

2.4. *Veri Analizi:* Verilerin değerlendirmesinde SPSS 16.0 paket programı ile Student t test, Mann Whitney U ve Varyans Analizi kullanılmıştır.

2.5. *Etik:* Araştırma için Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dekanlığı'ndan gerekli izinler alınmıştır. Katılımcılara, araştırmanın amacı hakkında bilgi verilmiş; araştırmanın gönüllülük esasına dayandığı, istedikleri aşamada araştırmayı bırakabilecekleri, isimlerinin alınmayacağı ve verilerin başka bir amaçla kullanılmayacağı belirtilmiştir. Açıklamaların ardından katılmayı kabul eden öğrencilerden veriler elde edilmiştir.

2.6. *Araştırmanın Sınırlılıkları:* Araştırmanın yapıldığı tarihlerde olan klinik- alan uygulamaları ve sınavlar nedeniyle, evrenin %25'ine ulaşılmıştır. Bu nedenle, sonuçlar evrene genellenememektedir.

3. BULGULAR

3.1. *Öğrencilerin Tanıtıcı Bilgileri:* Öğrencilerin tanıtıcı bilgileri Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1: Hemşirelik Öğrencilerinin Tanıtıcı Özelliklerinin Dağılımı

	Tanıtıcı Özellikler	n	%
Kişisel Faktörler	<i>Cinsiyet</i>		
	Kadın	151	75.5
	Erkek	49	24.5
	<i>Yaş grubu</i>		
	18-24 yaş	188	94.0
	25-28 yaş	12	6.0
	<i>En uzun süre yaşadığı yerleşim yeri</i>		
	Büyükşehir	88	44.0
	İl	41	20.5
	İlçe	29	14.5
	Kasaba	23	11.5
	Köy	19	9.5
	<i>Gelir durumu</i>		
	Çalışan	22	11.0
	Ailesinden destek alan	48	24.0
	Akrabalarından destek alan	11	5.5
	Kredi/burs alan	49	24.5
	Ailesinden destek alan ve kredi/burs alan	57	28.5
Çalışan ve ailesinden destek alan	13	6.5	
<i>Birlikte yaşadığı kişiler</i>			
Ailesiyle yaşayan	49	24.5	
Arkadaşlarıyla yaşayan	75	37.5	
Akrabalarıyla yaşayan	11	5.5	
Yurtta yaşayan	65	32.5	
Çevresel Faktörler	<i>Ebeveynlerin birliktelik durumu</i>		
	İkisi de sağ ve beraber	155	75.5
	Ebeveynlerden biri vefat etmiş	28	14.0
	İkisi de sağ ve ayrı	17	8.5
	<i>Babanın eğitim durumu</i>		
	Okur yazar/İlkokul mezunu	79	39.5
	Ortaokul/ Lise mezunu	76	38.0
	Yüksekokul/ Üniversite mezunu	45	22.5
	<i>Babanın mesleği</i>		
	İşçi	52	26.0
	Memur	56	28.0
	Serbest meslek	50	25.0
	Diğer...	42	21.0
	<i>Annenin eğitim durumu</i>		
	Okur yazar/ İlkokul mezunu	114	57.0
	Ortaokul/ Lise mezunu	58	29.0
	Yüksekokul/ Üniversite mezunu	28	14.0
	<i>Annenin mesleği</i>		
İşçi	35	17.5	
Memur	32	16.0	
Ev hanımı	125	62.5	
Diğer...	8	4.0	
<i>Ailenin gelir durumu</i>			
Gelir giderden az	42	21	
Gelir gidere denk	127	63.5	
Gelir giderden fazla	31	15.5	
<i>Kendine özel odaya sahip olma durumu</i>			
Kendine özel odası olan	81	40.5	
Kendine özel odası olmayan	119	59.5	
<i>Kardeş sayısı</i>			

Kardeşi olmayan	32	16
Bir kardeşi olan	81	40.5
İki kardeşi olan	56	28.0
Üç kardeşi olan	17	8.5
Dört ve üzeri kardeşi olan	14	7.0

3.1.1. *Kişisel Faktörler:* Öğrencilerin %75.5'i kadın, % 94'ü 18- 24 yaş grubunda, %44'ü en uzun süre büyük şehirde yaşamış, %28.5'inin gelirini ailesinden ve burstan sağladığı, %37.5'inin arkadaşlarıyla yaşadığı belirlenmiştir (Tablo 1).

3.1.2. *Çevresel Faktörler:* Öğrencilerin %77.5'inin ebeveynlerinin sağ ve birlikte olduğu, %39,5'inin babasının okuryazar-ilkokul mezunu olduğu ve %28'inin memur olduğu, %57'sinin annesinin okuryazar-ilkokul mezunu olduğu ve %62.5'inin ev hanımı olduğu; %63.5'inin ailesinin gelir durumunun gidere denk olduğu, %40.5'inin bir kardeşinin olduğu ve %59.5'inin kendine ait odasının olmadığı belirlenmiştir (Tablo 1).

Tablo 2: Hemşirelik Öğrencilerinin Şiddet Öykülerinin Dağılımı

Şiddet Öyküsü	n	%
<i>Şiddet içeren davranışlarda bulunma</i>		
Şiddet içeren davranışlarda bulunan	37	18.5
Şiddet içeren davranışlarda bulunmayan	163	81.5
Toplam	200	100.0
<i>Şiddet yaşama durumu</i>		
Şiddet yaşayan	75	37.5
Şiddet yaşamayan	125	62.5
Toplam	200	100.0
<i>Şiddet uygulayan kişi</i>		
Baba	22	29.5
Anne	12	16.0
Baba ve anne	15	20.0
Erkek Kardeş	7	9.3
Sevgili	19	25.2
Toplam	75	100.0

3.2. *Öğrencilerin Şiddet Öyküleri:* Öğrencilerin %81.5'inin şiddet içeren davranışlarda bulunmadığı, %62.5'inin şiddete uğramadığı; şiddete uğrayanların %29.5'inin babalarından şiddet gördükleri saptanmıştır (Tablo 2).

3.3. *ŞEÖ Puan Ortalaması:* Öğrencilerin ŞEÖ puan ortalamaları 36,51±9,21 (20.00-80.00) olarak belirlenmiştir. Şiddet Eğilim Düzeylerinin dağılımı ise %2.5 "çok az", %71 "az", %24.5 "fazla" ve %2 "çok fazla" olarak saptanmıştır.

3.4. *ŞEÖ Puan Ortalamasının Kişisel Faktörlere Göre Karşılaştırılması:* ŞEÖ puan ortalamasının kişisel faktörlere göre karşılaştırılmasında cinsiyette (U=2.052, Z=-4.684, p=0.00) anlamlı farklılıklar olduğu; erkeklerin (42.00±11.23), kadınlara (34.72±7.69) göre daha yüksek ortalamaya sahip olduğu belirlenmiştir. Diğer kişisel faktörlere göre anlamlı farklılık saptanmamıştır (p>0.05).

3.5. *ŞEÖ Puan Ortalamasının Çevresel Faktörlere Göre Karşılaştırılması:* ŞEÖ puan ortalamasının çevresel faktörlere göre karşılaştırılmasında kendine ait odaya sahip olma durumunda (t=-2.063, p=0.04) anlamlı farklılık belirlenmiştir. Kendine ait odası olmayanların (37.61±8.74), olanlara (34.89±9.69) göre daha yüksek ortalamaya sahip olduğu saptanmıştır. Diğer çevresel faktörlere göre ŞEÖ dağılımında anlamlı farklılık saptanmamıştır (p>0.05).

Tablo 3: Şiddet Eğilimi Ölçeği Puan Ortalamasının Şiddet Öyküsüne Göre Karşılaştırılması

Şiddet Öyküsü	\bar{X}	SS	U	Z	F	p
<i>Şiddet içeren davranışlarda bulunma</i>						
Şiddet içeren davranışlarda bulunan	45.35	10.84	1.100	-6.035	-	0.000
Şiddet içeren davranışlarda bulunmayan	34.50	7.50				
<i>Şiddet Yaşama Durumu</i>						
Şiddet Yaşayan	39.44	10.46	3.465	-3.089	-	0.002
Şiddet Yaşamayan	34.74	7.91				
<i>Şiddet Uygulayan Kişi</i>						
Baba	40.86	9.91	-	-	3.005	0.024
Anne	36.08	8.52				
Baba ve anne	45.33	13.96				
Erkek Kardeş	41.42	8.70				
Sevgili	34.53	6.95				

3.6. *ŞEÖ Puan Ortalamasının Şiddet Öyküsüne Göre Karşılaştırılması*: ŞEÖ puan ortalamasının şiddet öyküsüne göre karşılaştırılması Tablo 3'te verilmiştir. Buna göre şiddet içerikli davranış gösterme, şiddet yaşama ve şiddet uygulayan kişiye göre anlamlı farklılıklar olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$).

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bulgulara göre, araştırmaya katılan hemşirelik öğrencilerinin büyük çoğunluğunun, şiddet içeren davranışlarda bulunmadığı ve şiddet yaşamadığı belirlenmiştir (Tablo 2). Buna karşın şiddet içerikli davranış gösterme (%18.5) ve şiddet yaşama oranlarının (%37.5) da dikkat edilmesi gereken bir düzeyde olduğu sonucuna varılabilir. Ülkemizde aile içi şiddete dair yapılmış olan büyük çaplı araştırmalarda, hayatı boyunca yaşanan fiziksel şiddetin %39-43, duygusal şiddetin %44-51, cinsel şiddetin %3-15 arasında değişen oranlarda olduğu görülmektedir (T.C. Başbakanlık Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu, UNİCEF-Türkiye 2010, s.32-35; T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü 2009; s.46-53). Hemşirelik öğrencileri ile yapılan araştırmalarda ise ebeveynlerinden ve flörtlerinden şiddet yaşama oranlarının %10-60 arasında değiştiği saptanmıştır (Tunçel, Dünder ve Peşken 2007, s.107; Top vd., 2010, s.167; Kanbay, Işık, Yavuzaslan, Keleş 2012, s.111; Hacettepe Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma Ve Uygulama Merkezi, Hasak 2008, s.28-33; Özgür, Öztürk, Moradi 2009, s.150). Araştırmada şiddet yaşama oranının bu değerlere oldukça yakın olması, toplumumuzdaki şiddetin bir yansıması olarak düşünülebilir. Ayrıca aile içi şiddetin toplumumuzda mahrem konu olarak görülmesi ve suçluluk, utanç duygularıyla ifade edilememesi göz önünde bulundurulduğunda, araştırmada öğrencilerin şiddete uğrama durumlarının gerçeği ne düzeyde yansıttığının tartışmalı olduğu söylenebilir.

Araştırmada hemşirelik öğrencilerine en sık şiddet uygulayanlar sırasıyla babaları, sevgilileri, babaanneleri olarak belirlenmiştir (Tablo 2). Hemşirelik öğrencileriyle ve ülke genelinde yapılan araştırmalarda da benzer sonuçlar yer almaktadır. Ebeveynlerin yanı sıra flört şiddetinin de görülmesi şiddetin ne kadar geniş bir alana yayıldığını göstermektedir. Bu durum, şiddetin çocukluktan itibaren sorun çözme yöntemi olarak öğrenildiğini ve kullanıldığını düşündürülebilir. (Tunçel, Dünder ve Peşken 2007, s.107-108; Top vd., 2010, s.167; Kanbay, Işık, Yavuzaslan, Keleş 2012, s.111; Hacettepe Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma Ve Uygulama Merkezi, Hasak 2008, s.28-33; T.C. Başbakanlık Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu, UNİCEF- Türkiye 2010, s.21-22; T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü 2009, s.46-53; Şahbaz vd., 2009, s.62-63; Özgür, Öztürk, Moradi 2009, s.150). Ayrıca ülkemizde şiddetin bir eğitim ve terbiye aracı olarak kullanılması (T.C. Başbakanlık Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu, UNİCEF- Türkiye 2010, s.21-22; Arabacı 2013, s.814-15) hemşirelik öğrencilerinin genellikle aile içi şiddet yaşamasının nedeni olarak düşünülebilir.

Hemşirelik öğrencilerinin şiddet eğilimleri çoğunlukla "az" olarak saptanmıştır. Top ve arkadaşları (2010, s.167) sağlık bilimleri fakültesi öğrencileri ile yaptıkları araştırmada, öğrencilerin ŞEÖ puan ortalamalarını 37.59 ± 8.18 , şiddet eğilim düzeylerini ise büyük oranda (%70.5) düşük olarak belirlemişlerdir. Araştırmaların birbirleriyle benzer bulgularının olduğu söylenebilir. Ayrıca her iki araştırmada da şiddet eğilimlerinin dikkate alınması gerektiği düşünülebilir. Tunçel, Dünder ve Peşken (2007, s.109), hemşirelik öğrencilerinin çoğunlukla şiddete karşı olumlu tutumlarının olduğunu belirtse de Kanbay, Işık, Yavuzaslan ve Keleş (2012, s.111)'in araştırmasında hemşirelik öğrencilerinin ($n=245$) yarısından fazlasının, herhangi bir sebepten dolayı başka birisine şiddet uyguladığı, Hacettepe Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma Ve Uygulama Merkezi ve Hasak'ın (2008, s.28-33) araştırmasında ise hemşirelik öğrencilerinin ($n=240$) eski (%18.4) ve mevcut (%12.4) ilişkilerinde flört şiddeti uyguladığı saptanmıştır. Bu veriler doğrultusunda, hemşirelik öğrencilerinin aldıkları eğitimlerle, şiddet konusundaki bilgi ve tutumlarında değişim başlasa da geleneksel yaklaşımdan uzaklaşmakta ve davranış değişikliğinde zorluk yaşadıkları düşünülebilir. Kaplan, Akalın, Pınar ve Yılmaz (2014, s.33) de hemşirelik öğrencilerinin şiddete dair geleneksel eğilimlerinin olduğunu belirlemiştir.

Araştırmada erkeklerin kadınlara göre şiddet eğilimlerinin fazla olduğu belirlenmiştir. Top ve arkadaşlarının (2010, s.167) sağlık bilimleri fakültesi öğrencileri ile; Kodan Çetinkaya (2013, s.28)'nın aynı yaş grubunda olan üniversite öğrencileri ile yaptıkları araştırmalarda da erkeklerin şiddet eğilimleri kadınlara göre daha yüksek saptanmıştır. Ayrıca aynı araştırmada öğrencilerin şiddet eğilimleri arttıkça toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin geleneksel tutumlarının da arttığı belirlenmiştir. Ülkemizde şiddet, üzerinde durulmaması gereken, hak edilen bir durum, erkeğin terbiye aracı şeklinde değerlendirilebilmektedir. Bu durum da duyarsızlaşmaya, şiddetin artmasına ve normalleşmesine, şiddet görenlerin sessiz kalmasına neden olmaktadır (T.C. Başbakanlık Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu, UNİCEF- Türkiye 2010, s.21- 22; Arabacı 2013, s.814-15; Şahbaz vd., 2009, s. 62-63; Page, İnce 2008, s.81; Şahin, Dişsiz, Sömek, Dinç 2008, s.27; Taylor, Peplau, Sears 2012, s.424-25). Dolayısıyla araştırma bulgularının kültürel yaklaşımlarla, toplumsal cinsiyet rolleriyle doğru orantılı olduğu söylenebilir.

Araştırmada kendine ait odaya sahip olmayanların olanlara göre şiddet eğilimlerinin yüksek olduğu saptanmıştır. Araştırmalarda kendine ait odanın yaşam doyumunu olumlu etkilediği; buna karşın kendine

ait odanın olmamasının da ruh sağlığı ve psikolojik gelişim açısından uygun olmadığı belirtilmektedir (Arpacı, Ersoy 2003, s.12-13; Çivitçi 2009, s.41). Dolayısıyla literatürün bu bulguyu desteklediği, kişisel alan ve zamanın olmayışının şiddet eğilimini arttırdığı söylenebilir.

Şiddet içerikli davranışta bulunanların, bulunmayanlara göre ŞEÖ puan ortalamaları daha yüksek bulunmuştur (Tablo 3). Bunun olası bir bulgu olduğu söylenebilir. Şiddet eğilimi arttıkça bunun davranışa dönüşme oranının da artacağı, şiddet davranışıyla sorunlar çözüme ulaştıkça da bu davranışın pekişeceği düşünülebilir. Şiddet yaşayan öğrencilerin ŞEÖ puan ortalamaları, yaşamayanlara göre yüksek bulunmuştur (Tablo 3). Kodan Çetinkaya (2013, s.32-33) üniversite öğrencilerinde benzer bir sonuca varmıştır. Şiddet yaşayan çocuklarda intikam alma isteğinin olabileceği, hırçınlaşma ve şiddet eğiliminin olduğu görülmektedir (T.C. Başbakanlık Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu- UNİCEF- Türkiye 2010, s.22-23; Bebiş, Coşkun, Açikel 2014, s.10; Erdoğan 2010, s.841-42; Battaloğlu- İnanç, Çifçi, Değer 2013, s.229). Bu bulgu tüm tutum ve davranışlar gibi şiddetin de ailede öğrenildiğinin bir kanıtı olarak düşünülebilir. Nitekim araştırma bulgularında aile içinde şiddet yaşayanların, sevgililerinden şiddet görenlere göre, şiddet eğilimleri daha yüksek bulunmuştur (Tablo 3).

Sonuç olarak araştırmaya katılan hemşirelik öğrencilerinin büyük çoğunluğunun şiddet eğilimlerinin "az" düzeyinde olduğu belirlenmiştir. Ancak, şiddet eğilimi yüksek olanların dikkate alınması gereken bir oranda olduğu saptanmıştır. Hemşirelik öğrencilerinin şiddet eğilimlerinde kişisel faktörlerden cinsiyetin, çevresel faktörlerden kendine ait oda olma durumunun ve şiddet öykülerinde değerlendirilen şiddet içerikli davranışta bulunma, şiddet yaşama ve şiddet uygulayan kişi değişkenlerinin etkili olduğu bulunmuştur. Araştırma bulgularında, şiddet eğiliminde kültürel yaklaşımların etkisinin olduğu, öğrencilerin şiddet davranışını ailelerinden öğrenmiş olabileceği sonucuna varılmıştır. Öğrencilerin farkındalık sağlamaları, duygularını uygun şekilde ifade etmeleri, şiddet eğilimlerinin olumlu şekilde yönlendirilmesi ve sorun çözme becerileri konularında danışmanlık ve eğitimlerin verilmesi önerilebilir. Araştırma sonucunda hemşirelik öğrencilerindeki şiddetin, aile içinden flörte kadar geniş bir alanda olduğu görülmektedir. Dolayısıyla öğrencilerin şiddetin tanıma, önleme ve müdahale hizmetlerinde en başta kendileri, sonrasında toplum için neler yapabileceğini öğrenmeleri gerektiği, bu nedenle şiddet ile ilgili derslerin müfredatlarda yer alması önerilebilir. Ayrıca, toplumumuzun çoğunlukla mahrem olarak değerlendirdiği ve yaşattığı olumsuz duygular nedeniyle de saklama eğiliminde olduğu aile içi şiddete dair, derinlemesine bilgi elde edebilmek için nitel araştırmaların yapılması önerilebilir.

KAYNAKÇA

- ARABACI, Leyla Baysan (2013). "Ruh Sağlığı için Tehdit: Şiddet" O. ÇAM, E. ENGİN (Ed.), *Ruh Sağlığı ve Hastalıklar Hemşireliği Bakım Sanatı* içinde (s. 801-24) İstanbul: İstanbul Tıp Kitapevi.
- ARPACI, Fatma., ERSOY, Ali Fuat (2003). "Ortaöğretimdeki Gençlerin Konut Koşulları ve Konutun Gencin Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi", *GÜ Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, C. 23, S. 3, s.1-17.
- BATTALOĞLU- İNANÇ, Betül., ÇİFÇİ, Sema., DEĞER, Vasfiye (2013). "Mardin İli İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Fiziksel Şiddete Maruziyetleri ve Yaklaşımları", *Türk Ped Arş*, S. 48, s.221-234.
- BEBİŞ, Hatice., COŞKUN, Sabahat., AÇIKEL, Cengizhan (2014). "Bir Ortaöğretim Okulundaki Öğrencilerin Şiddet Eğilim Düzeyleri ve Etkili Faktörlerin İncelenmesi", *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, C.30, S.2, s.:1-17.
- ÇİVİTÇİ, Asım (2009). "İlköğretim Öğrencilerinde Yaşam Doyumu", *Eğitim Fakültesi Dergisi*, C.22, S.1, s. 29-52.
- ERDOĞDU, M. Yüksel (2010). "Öğrencilerin Saldırganlık Eğilimlerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmeleri", *International Conference on New Trends in Education and Their Implications*, Antalya, 11-13 November, <http://www.iconte.org/FileUpload/ks59689/File/184.pdf> (erişim:19.01.15). s.835-48.
- FENİCHEL, Otto (1945). *Neurozların Psikoanalitik Teorisi*, Çev. Selçuk TUNÇER, İzmir: Ege Üniversitesi Matbaası, 1974, s.52-54.
- HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ KADIN SORUNLARI ARAŞTIRMA VE UYGULAMA MERKEZİ, HASAK (2008). "Ankara'da İki Hemşirelik Yüksekokulunun Birinci ve Dördüncü Sınıfta Okuyan Öğrencilerinin Flört Şiddetine Maruz Kalma, Flört İlişkilerinde Şiddet Uygulama Durumlarının ve Bu Konudaki Görüşlerinin Saptanması Araştırması Teknik Rapor". Dilek ASLAN, Duygu VEFİKULUÇAY, Simge ZEYNELOĞLU, Türküler ERDOST, Fehminaz TEMEL (Hazırlayanlar), Erdem SÖZTUTAR (Yayına Hazırlayan). www.huksam.hacettepe.edu.tr/Turkce/SayfaDosya/flort_siddeti.pdf (erişim 12.01.15).
- HERMAN, Judith (2011). *Tavma ve İyileşme Şiddetin Sonuçları Ev İçi İstismardan Siyasi Teröre*, Çev. Tamer TOSUN, 2. Baskı, İstanbul: Literatür Yayınları, s.125-149.
- KANBAY, Yalçın., IŞIK, Elif., YAVUZASLAN, Mümine., KELEŞ, Sümeyye (2012). "Hemşirelik Öğrencilerinin Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle İlgili Görüş Ve Tutumlarının Belirlenmesi", *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, C.1, S.2, s. 107-19.
- KAPLAN, Sena., AKALIN, Ayşe., PINAR, Gül., YILMAZER, Tuba (2014). "Hemşirelik Öğrencilerinin Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Ve Aile İçi Şiddette Mesleki Rollerine İlişkin Tutumları", *Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik E-Dergisi*, C. 2, S.1, s. 26-35.
- KODAN ÇETİNKAYA, Semanur (2013). "Üniversite Öğrencilerinin Şiddet Eğilimlerinin ve Toplumsal Cinsiyet rollerine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi", *Nesne*, C.1, S.2, s. 21-43.
- ÖZDOĞAN, Berka. "Saldırganlığın Kökenleri". <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/40/500/5952.pdf>. (erişim: 18.03.2013).
- ÖZGÜR, Gönül., ÖZTÜRK, Emel., MORADİ, Derya (2009). "Hemşire Öğrencilerin Aile İçi Şiddet Konusundaki Görüşler", III. *Ulusal Psikiyatri Hemşireliği Kongresi (Uluslararası Katılımlı) Kongre Kitabı*, Düzce/Akçakoca, 2009, s.150.
- PAGE, Ayten Zara., İNCE, Merve (2008). "Aile İçi Şiddet Konusunda Bir Derleme", *Türk Psikoloji Yazıları*, C. 11, S. 22, s.81-94.
- ŞAHBAZ, M., ADANA, F., ARSLANTAŞ, H., UZUN, Ö., MUTLU, F., OKYAY, N. (2009). "15-49 Yaş Arası Kadınların Şiddet Görme Durumları", III. *Ulusal Psikiyatri Hemşireliği Kongresi (Uluslararası Katılımlı) Kongre Kitabı*, Düzce/Akçakoca, 2009, s. 62-63
- ŞAHİN, Nevin Hotun., DIŞSİZ, Melike., SÖMEK, Arzu., DİNÇ, Hüsnüye (2008). "Sağlık Çalışanlarının Aile İçi Şiddet Deneyimleri ve Bu Konudaki Yaklaşımların Belirlenmesi", *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*, S.2, s.17-31.

T.C. BAŞBAKANLIK KADININ STATÜSÜ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ. (2009). "Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet", <http://www.hips.hacettepe.edu.tr/TKAA2008-AnaRapor.pdf> (erişim: 04.12.15).

T.C. BAŞBAKANLIK SOSYAL HİZMETLER VE ÇOCUK ESİRGEME KURUMU, UNİCEF- Türkiye. Türkiye' de çocuk istismarı ve aile içi şiddet araştırması özet raporu. 2010. <http://www.unicef.org.tr/files/bilgimerkezi/doc/cocuk-istismari-raporu-tr.pdf>. (erişim:19.01.15).

T.C. SAĞLIK BAKANLIĞI. Ulusal ruh sağlığı eylem planı (2011- 2023). ISBN 978-975-590-391-0, Sağlık Bakanlığı Yayın No: 847, Ankara, 2011.

TAYLOR, Shelley E., PEPLAU, Letitia Anne., SEARS, David O. Saldırganlık., Çev. Ali DÖNMEZ, *Sosyal Psikoloji 3. Baskı* içinde (.411-54). İmge Kitapevi.

TOP, Fadime Üstüner., ÇINARSOY, Kübra., ALAGÖZ, Hatice., PEKDEMİR, Emine Aydın., KAYA, Barış (2010). "Sağlık Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Şiddet Eğilimleri ve Problem Çözme Yetenekleri", *IV. Ulusal Psikiyatri Hemşireliği Kongresi (Uluslararası Katılımlı) Kongre Kitabı*, Samsun, 2010, s. 167.

TUNÇEL, Ebru Kaynar., DÜNDAR, Cihad., PEŞKEN, Yıldız (2007). "Ebelik ve Hemşirelik Öğrencilerinin Aile İçi Şiddet Konusunda Bilgi Ve Tutumlarının Değerlendirilmesi", *Genel Tıp Dergisi*, C.17, S.2, s. 105-10.

WORLD HEALTH ORGANISATION. Defining Violence And Abuse. <http://www.gov.nl.ca/vp1/types/> (erişim: 20.06.2015).

YILMAZ Volkan. İnsan Hakları ve Karşılaştırmalı Sosyal Politika Yaklaşımı Işığında Türkiye'de Ruh Sağlığı Politikaları: Tespitler ve Öneriler. İstanbul: RUSİHAK, (erişim: 18.01.2015).